

כיצד העדים פרק ראשון מכות ז.

עין משפט נר מצוה

נד א טושע ח"מ סי'
לג ספק טו:
גה ב מיי פ"ג מהל'
סנהדרין הלכה ז'
ג ו ג מיי סג פ"ד הל'
יד סג עשין קג
[נעו"מ ט"ק ח' א']
ג ו ד מיי סג הלכה ז'
גה ה ד מיי סג פ"ג
הלכה ח:
גה ז מיי פ"א מהלכות
סנהדרין הלכה ז עשין
כ"ג טו"מ פ"ג סימן א'
ח מיי פ"א מהלכות
אסורי ביאה הלכה ט'
סמג לאוין ז' טור ש"ע
ה"ש סימן כ ספק א'
הגה"ה וירב הלכות עוד
ביתומות פרק ז (דף ע"ז):
ובני"מ פ"ו (דף ק"ח):
א ט מיי פ"ה מהלכות
רוחם הלכה ה סמג
עשין ע':
ב י מיי סג פ"ו הלכה ז'
סמג סג:

אי יתיה ללוה לאו בתר ערבא אזיל. מאכא דיש ליהרע צעדי
ממון שלא יהו קרוזים לא ללוה י' ולא לערב:
דלמא במקום סיף נקב הוה. קשה לר"מ דלמרינן פ"ק
דחולין (דף י"א: ושם) ומפיק ליה מרובא דלא חייטינן
להא דלאלינן במר קרנא וזכר וזכר אומר ר"מ
דודאי (א) לא חייטינן אלא היה שואל
להא (ב) (כדי) שאם (ג) ויכחושו זה את
זה (ד) אמרו דלא ידעינן יצטיל
העדות מידי דהוה אסויף וארירין
דאי (ה) דלא שילינן חייב (ו) וזה אומר
בסיף וזה אומר בארירין (ז) אין זה
נכון אע"ג דבסיף וארירין כו' אמרו
אין אנו יודעין הרי זה נכון (ח) וזה
גרוע ויהיל וזהו גופיה (ט) אין
יודעים (י) ומיהו טעם זה אינו מיושב
ומאחיה טעם הוא זה דאם לא
נשאל להא היה חייב ואם נשאל
ואמרו אין אנו יודעין יהיה פטור
וראיה שהצא מסיף וארירין אין
הדון דומה לראיה דהאם כל כמה
דלא שילינן להו אין לצדות מהלכ
שיכחושו זה את זה אצל כשמכחינן
צדדיא דומה שקר צדדו זה אדם
רגיל לעלות צדעמו כמה הרגו טפי
מכליו שחורים או מכליו לנינים אצל
דבר שפירש ר"מ זללא טעם הוא
שכחאין שואלים להא ואין אנו
יודעים אם טריפה (י) הוא או שלם
נהרג חייב וצדדיא ששאל להא
ואמרו אין אנו יודעים יהיה פטור
לכן נראה דהא דקאמר לא נהרג
אדם מעולם לאו דוקא אלא רוב
פעמים לא היה נהרג שעל ידי
שהוא מרצה בצדדיקות אי אפשר
שלא יכחיש אחד מהם (יא) חזירו אצל
אין לומר דר' עקיבא לטעמיא דחייט
למיעוטא גבי חלב (ב פטור בצדדיק):
דהא לא מניינו שום פתח דחייט
למיעוטא טפי מרזי מאיר ואפ"ה
מודה (יב) היכא דלא אפשר דלא חייטינן
למיעוטא פ"ק דחולין (דף י"א): והכא
היינו דלא אפשר מיהו י"ל דאיכא
למיקס עלה דמילתא כגון שהיה קרום
של מוט מגולה וראו שהיה שלם
ובזו ונקצו והרגו (יג):

תורה אור השלם

1. והיו אלה לכם לחוקת
משפט לדורתיכם בכל
מושבתיהם:
במדבר לה כט
2. שפטים ושטרות תקנו
לך בכל שעריך אשר יי
אלהיו בתו לך לשעטריך
ושפטו את היום משפט
דברים טו ח

רבינו הגאון

סוגין ושפעתין דעדיים
הקרויין בין למלוה בין
ללוה בין לערב כולן
פסולין: מי שנגמר דינו
וברח וזכר לפני אותו בי"ד
אין סותרין את דינו כו'.
נתיב ברח מארץ להוציא
לארץ אין סותרין את דינו
מחוצה לארץ לארץ
סותרין את דינו מפני
זכותה של ארץ ישראל:
מתני' סנהדרין נוהגת
בארץ ובחוצה לארץ. מנא
הני מילי. דה"ר והיו אלה
לכם לחוקת משפט
לדורתיכם
למנו
לסנהדרין שנוהגת בארץ
ובחוצה לארץ. אם כן מה
ת"ל בערתי. בשערך
אתה מושיב בתי דינין
בכל פלך ופלך ויבשל עיר
ועיר ובח"ל אתה מושיב
בכל פלך ופלך ואי אתה
מושיב בכל עיר ועיר.
ואסיקו דרבנן בסנהדרין
הו דינין בבועל את
הערה כשמואל דאמר
במנאפס כיון שיראו
כמנאפס מתחייבין ולא
בעינן ער דמסוהדי
מכחול בשפופרת. ולית
הלכתא כו' טרפון ורי'
עקיבא דהו אמרין ראיית
טרופה הרג או שלם הרג
וא"ל שלם שמו במקום
ההכאה נקב הוה כו':
ירושלמי. כתב כל נכסי
לכ' בני אדם כחארת
והעדים כשרים ליה
ופסולים ליה ר' יוחנן
אמר מאתר שפסולין ליה
פסולין ליה וריש לקיש
אמר לא כו':
הדרן עלך ביצד העדים
פ"ב ואלו הן הגולין
ההורג נפש בבגה כו' ער
הכלל כל שדרך ירידתו גולה שלא כדרך ירידתו אינו גולה. מנא הני מילי. אמר שמואל דאמר קרא ויפיל עליו וירמות עד שפיל עליו דרך גפילה:

אילעא וטווי. עדי הלוואה היו קרויין אל הערב: מתני' לפני
אורו כיו דין. שנמחייב בו: אין סותרין. לחזור ולישא וליתן אולי
זוכה: אילו היינו. צימים סנהדרין דנו דיני נפשות לא נהרג זה
אדם כדמפרש בגמרא שצדקו את העדים צדדו שלא ידעו להשיב:
אף. אם הם עושים כן היו מרדין
שופכי דמים שלא ירלו מב"ד:
גב' מפני זכותה של ארץ ישראל.
אולי תועיל למנא לא פתח של
זכות: מה ש"ל בשערך. שופטים
ושופטים תמן כך וגו' (י): אהם מושיב
כו'. אהם חייב להשיב בכל פלך
ופלך כו'. פלך הפרכיא: אם תמלא
לומר שלם הרג. שיאמרו צדקוניהו
לאמר מיתמו מכל שמונה עשרה
טרופות: ראיסה כמחול בשפופרת.
ואין עדים מסתלין צדק. שפופרת
קנה חלול שומעין צו מחול לכחול
עינים. מחול הוא קיסס דק שבו
נוטלין הצדע מתוך הקנה: ורבנן.
דמחייבי מיתה על הערה היכי
דיני צדו עדות הס הורגים הואיל
ולאו הכי צדקי: משיראו כמנאפס.
משינהגו עינין יאורף ששוכנין
צדקו צדו ונוהגים כדרך משמים:

הדרן עלך ביצד העדים
היה מעגל צמעינה. טחין היו
גומתיהן צביט והגנות לא
היו משופעין אצל הטיט משפעיין
מעט כדי שיזכו המיס וטחין אותן
צמחית ען עבה וחלקה וזה ציט
יד ודחפה לצד השיפוע וחזר
ומושכה אליו וחזר ודחפה (ל'ד)
והטיט מתמרח ומחליק וצמחיתו
קורה מעגל וצמחיתו קורה מושך
ושם העץ מעגילה: היה משגל
חזיה. מן הגג: היה יורד. הורג
צסולס ונפל מן הסולס והרג צגופו את
חזירו גולה דכל הני דרך ירידה נייהו
וגזי גלות דרך ירידה צעין כדמפרש
בגמרא ויפל עליו (י): אצל היה מושך.
ונשמטה מעגילה מידו ונפלה:
גמ'

ורבי עקיבא אומרים אילו היינו וכו':
אלעזר דאמרי תרוייהו ראייתם טריפה הרג אמר רב אשי אם
תמצא לומר שלם הוה דלמא במקום סיף נקב הוה בבועל את הערה
היכי הוה עבדי אביי ורבא דאמרי תרוייהו ראייתם כמחול בשפופרת ורבנן
היכי דינו כשמואל (א) דאמר שמואל (ב) כמנאפס משיראו כמנאפס:

הדרן עלך ביצד העדים
אלו הן הגולין והורג נפש בשגה היה מעגל במעגילה ונפלה
עליו והרגתו היה משלשל בחבית ונפלה עליו והרגתו היה יורד
בסולם ונפל עליו (א) והרגתו הרי זה גולה אבל אם היה מושך במעגילה
ונפלה עליו והרגתו היה דולה בחבית ונפסק החבל ונפלה עליו והרגתו
היה

הדרן עלך ביצד העדים

אלו הן הגולין וכו' היה מעגל במעגילה היה מעגל במעגילה ונפלה
עליו והרגתו היה משלשל בחבית ונפלה עליו והרגתו היה יורד
בסולם ונפל עליו (א) והרגתו הרי זה גולה אבל אם היה מושך במעגילה
ונפלה עליו והרגתו היה דולה בחבית ונפסק החבל ונפלה עליו והרגתו
היה

(א) ג"ל הור. יענין.
(ב) סנהדרין מה: גיטין כח:
(ג) טע. (ד) סנהדרין ד'ד.
(ה) מוספתא סנהדרין פ"ג
(ו) (ו) מוספתא טע"א.
(ז) (ז) נפסע לזוויחס
בכל מושבותיהם למט
(ח) (ח) צ"מ ס"ה. (ט) צ"ל
והרגו. יענין ויכיה
במשניות. (ט) דגריס טו.
(י) (י) במדבר לה. (י) צ"ל ולא
למלוה ולא לערב. (י) דש"ל
מיי. (י) צ"ל לא.
(י) (י) בסנהדרין טו"ג. (י) ט' ע"י
מהר"ל ד"ק. (י) צ"ל לא
טו"ר. (י) נע"ע צמ"ס
מכות פ"ה. סד"ה טלכ
סו"ר. (י) דש"ל גורם
דלמא.

הגהות הב"ה
(א) גמ' סבר רב פסא
למנו. מ"ב הך עובדא
קבעה תלמודא כהא משום
דשיכח למי דמי לטיל
מנא אהו מן קרוב או
פטור כו' ומיהו אחיי
לא קבעה לעיל וי"ל דך
עובדא אהו מני לקמיה
דכבא צדדי הך כהו לעיי
כו': (ב) תוס' ד"ה דלמא
וכו' וזכר ר"ת דודאי
אי לא שילינן להו
לא חייט וצדדי גופיה
אין יודעין לא בעינן
במחשיבן זה את זה
ומיהו טעם זה: (ג) בא"ד
טרפה הרג או שלם
הרג חייב וצדדי ששאל:
(ד) בא"ד אהו מוס את
מיהו: (ה) בא"ד דהיא
דלא אפשר דלא חייט
למיעוטא דראייתא פ"ק
דחולין: (ו) ד"ה כמחול
וכי נהרג מעולם י"ל
דמי"מ וכו' נהרג מעולם
משום וכו' שחמחול א"ט
טרפה וכו' א"כ אם הודמו
לא יהו חייבין: (ז) ד"ה
אלו הן וכו' צמחין י"ל
וכי ארכיה קמ' ויש לה
בית יד ארכיה
ומעגלה אחת על פני
כל הגג להשוות היח
הייט דקרו לה מעגילה:
(ט) ד"ה משגל וכו'
נפלה דרישוא ששפט
מידו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מ"ב כלל שערין
כ"ל (זכיה צירושלמי):

מוסף רש"י

לסנהדרין שנוהגת
בארץ ובחוצה לארץ.
שהיא סנהדרין קטנה
טובת צח"ל כל
זמן שיהיה בלחץ
ישראל (מתובר לה
ט). במנאפס משיראו
כמנאפס. מעידין עליה
העדים לתינין מיתה
ומנקות וששטני זה על
זה דרך מנאפס ואין
צ"ל לעדים שיראו ממחול
בשפופרת. ללא החוקין
מורה להסתמך כל כך (ב"ב
ר"ס).